CZĘŚĆ L — № 90. ROK 25 — (1854.)

TYGODNIK
PETERSBURSKI
GAZETA URZĘDOWA
KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Wychodzi we WTORKI i PIĄTKI. Prenumeratę przyjmuje się pod adresem do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu, lub do Expedycyi Gazet Petersburskiego Pocztamtu, nadto we wszystkich Pocztowych urzędach w Cesarstwie i Królestwie.

Cena ROCZNA w Rossyi z pocztą, a w Stolicy, z noszeniem do mieszkań, 15 rubli. POŁROCZNA 8 rubli srebrem.

PIĄTEK, 19 Listopada / 1 Grudnia.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

PETERSBURG, 18/30 LISTOPADA.

Przez Rozkazy dzienne CESARSKIE w Wydziale Wojskowości, z dnia 12 Listopada, mianowani: Dowodzca pułku Ułanów J. K. Wysokości Xięcia Fryderyka Pruskiego Jenerał-major *Ziemięcki*, Dowodzcą 2 brygady 1 lekkiej jazdy, na miejsce Jenerał-majora *Weissa*, który zalicza się do jazdy; Pułkownik pułku J. K. Wysokości Arcyxięcia Alberta Austryackiego *Stankiewicz 1*, Dowodzcą pułku Ułanów J. K. Wysokości Xięcia Fryderyka Niderlandskiego i Pułkownik pułku Klastyckiego Huzarów *Gotscholk*, Dowodzcą pułku Huzarów Jenerał-Adjutanta Hrabi von den Pahlen, na miejsce Jenerał-majora *Steina*, który zalicza się do jazdy;—Pułkownik pułku Huzarów J. C. WYSOKOŚCI W. X. KONSTANTYNA MIKOŁAJOWICZA *Jagmin 2*, otrzymuje dymissyą, dla słabości zdrowia, z mundurem; — wykreśleni zostają ze spisów, zmarli: Pierwszy Komendant twierdzy Nowogeorgjewska, Jenerał-porucznik *Iwin* i liczący się w jeździe Jenerał-major *Łomonosow*; — 14 Listopada, mianowani: Dowodzca 1 brygady 12 dywizyi pieszej Jenerał-major *Siemiakin*, Naczelnikiem Sztabu Głównodowodzącego wojennemi lądowemi i morskiemi siłami, w Krymie znajdującemi się, na miejsce Pełniącego obowiązki Naczelnika tegoż Sztabu Pułkownika Gwardyjskiego Jeneralnego Sztabu *Popowa*, któy ma zostawać w rorporządzeniu Jenerał-Adjutanta Xięcia Mienszikowa; Podpułkownik Siewskiego pułku pieszego *Ostrowski*, Dowodzącym Połockim pułkiem strzelców; — 16 Listopada, mianowani: Dowodzca 4 korpusu piechoty, Jenerał piechoty *Dannenberg*, Członkiem Rady Wojennej; Naczelnik Grenadyerskiej artylleryjskiej dywizyi Jenerał-porucznik *Stachowicz*, Pierwszym Komendantem twierdzy Nowogeorgjewska.

— Przez Rozkaz dzienny CESARSKI w Wydziale służby Cywilnej, z dnia 9 Listopada, otrzymuje dymissyą od służby, Rzeczywisty Radzca Stanu, Dyrektor osobnej Kancellaryi Głównozarządzającego Wydziałem Dróg Kommunikacyj i Budów Publicznych *Zaika*; — zostaje uwolniony od urzędu Tauryckiego Gubernijalnego Prokurora Radzca Stanu *Meyer*, z zaliczeniem do Ministerstwa Sprawiedliwości; — Mianowani: Pełniący obowiązki Ober-Prokurorów: II Oddziału 6 Departamentu Senatu *Buckowski*, 8 Departamentu *Stojanowski* i Urzędnik Biura Ober-Prokurorskiego *Polenow*, pełniącemi obowiązki Ober-Prokurorów: pierwszy 7 Departamentu, drugi 2 Oddziału 6 Departamentu, a ostatni 8 Departamentu Rządzącego Senatu.

— Przez Dyplomata CESARSKIE z dnia 26 Października, Najłaskawiej mianowani kawalerami orderów: Św. Anny 1 klassy, Jenerał-majorowie: Naczelnik 5 dywizyi arttylleryi *Meyer 1*, w nagrodę odznaczającego się męztwa i trafności rozporządzeń, okazanej w sprawach z Turkami, podczas dowodzenia artylleryą, znajdującą się w transzejach oblężenia Sylistryi; Dowodzca pułku Izmajłowskiego Gwardyi, zostający w orszaku J. C. Mości xiążę *Urusow*, który pełnił obowiązki Transzej-Majora podczas oblężenia Sylistryi, w nagrodę trafności rozporządzeń, działalności i zimnej krwi, której dał szczególniej dowody w szturmie 17 Czerwca, wdarłszy się z ochotnikami na sam wał nieprzyjacielskich warowni; — Św. Stanisława 1 klassy, Zostający w rozporządzeniu Głównodowodzącego Armiją południową, liczący się przy Kaukazskim Oddzielnym korpusie, Jenerał-porucznik *Chrulew*, w nagrodę wzorowego mężtwa i nieustraszoności, okazanej przy opanowaniu wysp na Dunaju, między Kalarasz i Sylistryą, tudzież przy dowodzeniu przednią strażą przez cały czas oblężenia tej twierdzy w roku bieżącym; Jenerał-majorowie: Dowodzca 14 artylleryjskiej brygady *Niem-*

czinow, w nagrodę odznaczającej się gorliwości, przezornych rozporządzeń i osobliwej waleczności, okazanych przy urządzaniu bateryj transzejowych, które działały pod jego dowództwem podczas odlężenia w Maju i Czerwcu roku bież., przodowych warowni twierdzy Sylistryi; Dowodzca oblężnego artylleryjskiego № 2 parku *Tiapołkow*, w nagrodę śpiesznego uzbrojenia bateryj w oblężne działa, podczas oblężenia w roku bieżącym twierdzy Sylistryi, wzorowego stanu oblężnych oddziałów, i w ogóle przykładnie-gorliwej i pożytecznej służby; Dowodzca Olwiopolskiego pułku Ułanów *Kozlaninow*, w nagrodę wzorowego męztwa i osobliwej trafności rozporządzeń, okazanej w sprawach z Turkami, w Czerwcu bieżącego roku, przy oblężeniu Sylistryi; Zostający przy Naczelniku Inżenjerów armii południowej *Klemens*, w nagrodę dokładnego wypełnienia dawanych mu poruczeń podczas oblężenia Sylistryi, a w szczególności za urządzenie przeprawy na rzece Dunaju; Dowodzca Alexopolskiego pułku strzelców *von Busow*, za osobliwe męztwo i waleczność, okazane przy odparciu w dniu 29 Maja b. r. napadu Turków na nasze bateryе, które działały przeciw twierdzy Sylistryi.

— P. Minister Spraw Wewnętrznych oznajmił Rządzącemu Senatowi z dnia 29 Października, że N. Cesarz Jmć Najwyżej raczył rozkazać: zdjąć z gubernii S.-Petersburskiej stan oblężenia czyli stopy wojennej na której zostawała i uwolnić od ich urzędów Pełniących obowiązki Wojennych Gubernatorów nadbrzeżnych części miasta Petersburga.

— P. Minister Dóbr Państwa oznajmił Rządzącemu Senatowi, że na przedstawienie jego, w dniu 11 Października N. Cesarz Jmć raczył rozkazać, iżby Zarządzający Izbami Dóbr Państwa zasiadali w miejscowych Gubernijalnych Komitetach Statystycznych, w charakterze stałych Członków.

— Ukazem 2 Oddziału 6 Departamentu Rządzącego Senatu z dnia 23 Października, były Naczelnik Stołu Kiszenewskiego Magistratu, Rejestrator Kollegijalny Mikołaj *Żylin*, uznany przez Sąd winnym samowolnego w nagannym zamiarze oswobodzenia więźnia, i w zatraceniu akt sprawy o kradzież, wykreślony zostaje ze służby, z zastrzeżeniem iż nie ma być do niej na przyszłość przyjmowanym.

NOWINY Z KRYMU.

Według doniesienia Jeneral-Adjutanta Xięcia *Mienszikowa* z dnia 10 (22) Listopada, nieprzyjaciel nieprzestawał bombardować Sewastopol, ale tak słabo, że straty i szkody nam zrządzone, były zupełnie nieznaczące. Żadne inne działania, zasługujące na uwagę, w Krymie od 6 (18), po 10 (22) Listopada, nie miały miejsca. *(Ruski Inwalid.)*

O CHOLERZE.

W *Petersburgu*, po 14 Listopada pozostało chorych 48— w ciągu doby zachorow. 4 — wyzdr. 2 — umarło 5 — po 15 Listopada pozostało chorych 45.

W ciągu doby zachor. 2 — wyzdr. 1 — umarło 2 — po 16 Listopada pozostało chorych 44.

W ciągu doby zachor. 6 — wyzdr. 0 — umarło 3 — po 17 Listopada pozostało chorych 47.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

NIEMCY.

WIEDEŃ, *19 Listopada.* (Korrespondent Nowej Gazety Pruskiej) 17 b. m. jenerał francuzki de Letang (Kommisarz wojskowy, bawiący tymczasowo w Wiedniu), odebrał urzędowe zapowiedzenie, że cała jazda francuzka, znajdująca się w Państwie Papiezkiém, wyprawiona będzie do Krymu. W obecnej chwili jazda ta musi już być w drodze.

— Taż korrespondencya mówi, że liczba osób, które powątpiewają o dobrym skutku przedsięwzięcia przeciw Sewastopolowi pomnaża się codnia i w takimże stosunku wzrasa i uważać się daje wpływ, jaki to zwątpienie wywiera na Giełdowe obroty.

— *Zeit* donosi, że wygotowane już są plany portu, który ma być urządzony na Dunaju w Pesth. Koszta budowy obrachowane są na 500,000 florenów. Port będzie mógł mieścić w sobie 1,100 okrętów.

PRUSSY. 18 Listopada JJ. KK. Wysokości Xiążę Następca i Xiężna przybyli do Berlina. Nazajutrz, 19, obchodzone były w zamku Charlottenburg imieniny Królowej Jmci.

— J. K. Wysokość Xiążę Fryderyk Niderlandski wrócił do Berlina.

— Xiążę Adalbert Pruski (Admirał), odjechał do Oldenburg. Piszą z tego miasta, 17 Listopada, że J. K. Wysokość jest tam oczekiwany dla zajęcia w posiadanie, w imieniu Rządu Pruskiego, territorium nowo-nabytego przy ujściu Jahdy i ustanowienia tam administracyi cywilnej Pruskiej.

— Wybory Kandydatów na Członków Pierwszej Izby wszędzie się odbywają. Posiadłości dawne i konsolidowane okręgów administracyjnych Kolonii i Koblentz obrały hrabiów: Nesselrode Ehreshoven i Levin-Wolff-Metternich-Gracht.

— Nowa Gazeta Pruska, w swoim Numerze z dnia 20 Listopada zawiera nowe uwagi nad bitwą 24 Października (5 Listopada). Przypuszczając, że w tej bitwie Xiążę Mienszikow użył mniej niż połowy wojsk, które ma w swém rozporządzeniu, Gazeta wyraża zdanie, że jenerał rossyjski nie miał zamiaru wydawać stanowczej bitwy i że sprawa ta ma cały charakter wycieczki na wielką stopę. Niemożna przeto powiedzieć, że przedsięwzięcie to nie powiodło się, jeżeli będziemy uważali je w prawdziwém jego znaczeniu, to jest jako wycieczkę, mającą na celu przerwać prace oblężne, zagwoździć armaty nieprzyjacielowi, i t. p. i pokazać siłę oporu garnizonu, co zawsze wywiera wpływ demoralizujący na oblegających. To właśnie *minimum* skutków szczęściwej wycieczki zostało przez Xięcia Mienszikowa dopięte. «Smutna konieczność Wojny, (tak kończy Nowa Gazeta Pruska), mieć chce, że nie zawsze wielkie poświęcenia ludzi, przynoszą skutek bezpośredni i dotykalny. Pociechą w takim

razie — pociechą niemniej smutną — jest w podobnejże stracie, poniesionej przez nieprzyjaciela. Uczynimy jeszcze tę uwagę, że odwrot rossyan, musiał się odbyć w największym porządku, ponieważ, mimo trudnej miejscowości, nie stracili ani jednego działa.» *(P. P.)*

WEIMAR. JJ. KK. Wysokości Wielki Xiążę i Wielka Xiężna Zofija, Xiężna Następczyni Pruska, Xiężna Karolowa Pruska i Xiężna Orleańska, złożyły w darze Jej Cesarsko-Królewskiej Wysokości Wielkiej Xiężnie wdowie Weimarskiej przepyszny stolik, którego wierzchnia deska ozdobiona jest sześciu peizażami, odnoszącemi się do celniejszych wypadków życia Wielkiej Xiężny.

BAWARYA. Naczelnik Sztabu 1 korpusu armii, pułkownik Liel, mianowany został reprezentantem Bawaryi w Kommisyi wojennej federalnej, na miejsce jenerała Xylander, zmarłego.

— Piszą z Ratisbonny do gazety Augsburskiej, że 14 Listopada rano, mróz dochodził tam 14 stopni Réaumura; na Dunaju szła gęsta kra. W tym, XIX wieku, dwa tylko lata: 1829 i 1833 stawią przykład zimy równie wczesnej i tak już surowej.

BADEN. Piszą w gazecie Carlsruhe'skiej, że jeżeli tak zwana tymczasowa ugoda, zawarta ze Stolicą Apostolską, nie jest dotąd ogłoszona, pochodzi to z winy Arcybiskupa, który, widząc ubliżenie dla siebie w tym układzie, pokilkakroć usiłował otrzymać w Rzymie zmodyfikowanie rozmaitych jego punktów. Wszakże te kroki nie miały skutku i ugoda będzie w tych dniach ogłoszona przez gazetę urzędową. *(G. P.)*

WIRTEMBERG. Projekt prawa, który Rząd ma przełożyć Izbom na nadchodzącej przyszłej sessyi i który ma na celu zmodyfikowanie niektórych szczegółów organizacyi Gmin, jest środkiem prawodawczym wielkiej wagi. Głównie w nim chodzi o zmianę sposobu, w jaki są obierane władze Gminowe. Po dawnemu, wszystkie klassy składające Gminę będą miały prawo ubiegania się o urzędy municypalne, ale odtąd prawo to ma być zastosowane do udziału, jaki ma każda z nich w wydatkach Gminowych.

NOWINY Z BALTYKU. Piszą z Rewla do Nowej Gazety Pruskiej, 27 Października:

«Po zapewnieniu się, że flottylla nieprzyjacielska, która opuściła 7 b. m. swoją stacyą pod Nargen, rzeczywiście oddaliła się ku zachodowi, Kommisya, złożona z wojskowych i cywilnych urzędników, była posłana na tę wyspę dla przekonania się o stanie, w jakim anglicy ją zostawili. Owoż znaleziono, że z 1,200 dziesięcin lasu, 400 są do szczętu zniszczone, już przez wycięcie, już przez ogień; latarnia morska odarta z narzędzi i w części zniszczona, inne zabudowania spalone; na smętarzu znaleziono groby kilku majtków i dwóch oficerów; na jednym z grobów napis: «*Zabity w pojedynku, dnia* ...» Zresztą nie zdaje się iżby mieszkańcy ucierpieli od obecności nieprzyjaciela. — Pięć statków parowych ruskich wyszły były ze Sweaborga dla zrobienia rekonesansu i dla ścigania jeżeli się zdarzy, spoźnionych okrętów nieprzyjacielskich. Z Kronstadtu wysłane też były statki parowe, z których dziewięć widziano 18 Listopada, krążące w kierunku ku zachodowi. Wszyscy tu mają przekonanie, że w tym roku nie będziemy już niepokojeni przez okręty nieprzyjacielskie. Jakoż wiele barek z Finlandskiego brzegu wschodniego przybyły tu z ładunkiem smoły i drzewa opałowego, a dwa okręty cudzoziemskie z solą i śledziami.» *(P. P.)*

DANIJA.

W dniu 11 Listopada Król Jmć przejeżdżał przez Flensbourg w powrocie do Kopenhagi. Powitanie było urzędowe i uroczyste. Król Jmć przyjął obiad u Pierwszego Prezydenta. Na 15 Listopada J. K. Mość jest spodziewany do Korsör, a nazajutrz miał stanąć w powrócie z podróży, w Zamku Fridericksborg. *(R. I.)*

ANGLIJA.

LONDYN, *17 Listopada*. W *Morning Chronicle* czytamy: «Dziwne wieści chodzą w City; podług jednych Minister Skarbu P. Gladstone, zamierza przywrócić opłatę stałą od mydła, którą sam był zniosł; inni podają projekt pożyczki 20 miljonów funtów sterlingów, mającej się umorzyć w ciągu lat sześciu.

— Dowiadujemy się (mówi Morning Advertiser), że J. K. Wysokość Xiążę Saxe-Weimarski, raniony w ostatnich bitwach w Krymie, wiodąc do attaku swoją kompaniją, ma wprędce wrócić do Anglii, z powodu słabości zdrowia.

— Podług listu swego Krymskiego korrespondenta, 5 Listopada, gazeta *Times*, pod dniem 17 tegoż m. donosi, że armija angielska liczyła o tej dacie 3,000 chorych w lazaretach w Scutari, z których 1,500 było w wielkich koszarach, 800 w lazarecie właściwym, a 5 do 600 na okręcie tureckim linijowym, urządzonym dla przychodzących do zdrowia i stojących przed Serajem. Dowodzca angielski odebrał rozkaz przyjęcia 1000 nowych rannych, z bitwy 25 Października pod Balaklawą. Korrespondent pisze też, że choroby zwiększają się pod Sewastopolem pomiędzy wojskami, które cierpią straszliwie od chłodu i nocnych przymrózków; *(the troops suffer dreadfully from the cold and frosty nights.)*

— Piszą z Kiel, 13 Listopada, do tejże gazety: «Marynarzom flotty nie wolno jest wychodzić na ląd, inaczej jak za pilną potrzebą i w interessie służby; to rozporządzenie zapadło w skutek bardzo surowych policyjnych środków, nakazanych w tym porcie, z powodu wielkich bezprawi, jakich się dopuściło kilku marynarzy, którzy otrzymali pozwolenie wylądowania zaraz po przybyciu flotty. Bezprawia te tak daleko były posunięte, że kosztowały życie dwom marynarzom, którzy jawny podnieśli rokosz przeciw władzy, czuwającej nad bezpieczeństwem i spokojem publicznym.»

— W dniu 12 Grudnia, w Londynie, umarł mając 79 lat wieku, sławny artysta dramatyczny P. Karol Kemble.

— Baterye pływające, które się budują w Anglii i Fran-

*

cyi na przyszłą kampaniją Baltycką, są w liczbie 40 i wszystkie będą mogły być spuszczone w miesiącu Marcu. Pokazuje się że Rząd Francuzki pierwszy podał Admiralicyi myśl budowania tych środków attaku. Każda z bateryj ma 12 dział Lankastra; waży 2,000 tonn, ma dno płaskie, długa jest stop 180, szeroka 56, głęboka stop 20 i poruszana machiną parową siły 200 koni. Baterya ma dwa pokłady, z których pierwszy, z żelaza, gruby ośm cali, wytrzymuje uderzenia kul i bomb armatnich. Baterye są ochronione deskami żelaznemi, mającemi cztery cale grubości, 19 szerokości i 14 długości. Sciany tak opatrzone są niepożyte dla pocisków działowych największego kalibru.

Londyn, 20 Listopada. Times daje następne wiadomości o bitwie pod Sewastopolem 5 Listopada:

«Mieliśmy 102 oficerów i 2,500 żołnierzy zabitych i ranionych; francuzi stracili 48 oficerów i 1,300 żołnierzy. Jakkolwiek smutną jest strata 4,000 ludzi w podobnych okolicznościach, mamy jeszcze boleśniejsze nowiny do udzielenia.

«Xiążę Newcastle (Minister Wojny), obwieścił już publiczności, że jenerałowie sir G. Brown, Adams, Bentinck, Buller i Torrens byli w liczbie ranionych. Pragnąc iżby krewni i przyjaciele mogli się przygotować do przyjęcia urzędowej wiadomości, Minister uznał za stosowne utaić z depeszy lorda Raglan, zgon jenerałów Cathcart, Goldie i Strangways. Dla tych, którzy znają armiją angielską, te imiona, więcej jeszcze niż cyfry, pokażą zawziętość walki, w którą jesteśmy wdani. Jenerał Canrobert jest raniony. Gwardye angielskie wiele ucierpiały. Armija angielska jest zredukowana do 12,000 ludzi.»

— Na Giełdzie 18 Listopada Konsolidy 91¼.

— Na Giełdzie 20 Listopada (telegraf), Konsolidy 91⅝ — Rossyjskie 5 procentowe 95½ — 4 procentowe 85.

— Na Giełdzie 21 Listopada (tąż drogą), Konsolidy i Rossyjskie pozostały bez zmiany, jak były wiliją.

(J. de S.-P.)

FRANCYA.

PARYŻ, *19 Listopada.* Przybycie lorda Palmerston do Paryża wprawia w poruszenie całe tutejsze Ciało dyplomatyczne. Większa część kwestyj, które ma traktować z Cesarzem w sposobie poufnym, uchwalona już była zawczasu przez Królowę z Gabinetem Brytańskim. Powtarza się pogłoska, że szlachetny Lord zaofiaruje Cesarzowi pieniężne posiłki, ale tuszą, że duma narodowa niepozwoli ich przyjąć.

— Monitor dzisiejszy usiłuje ukoić obawy publiczności w przedmiocie siły armii francuzkiej w Krymie, mówiąc zarazem, że publiczność powinna zrozumieć pobudki ostrożności, które niepozwalają Rządowi dokładnie oznaczać cyfry wojsk, posyłanych do Krymu. Dość jest widzieć, że w chwili wylądowania armija francuzka składała się ze czterech dywizyj, że była po kolei wzmocniona dwiema dywizymi, i że dwie inne są już w drodze. Monitor mówi też o posiłkach, odbieranych przez anglików i turków i o pomocy, jaką armija odbiera od flotty francuzkiej, liczącej do 70 okrętów.

— Korrespondencya Paryska gazety Augsburskiej, 14 Listopada, mówi też o otworzeniu obozu pod Metz. Prócz garnizonu samego tego miasta, który ma liczną artylleryą, ten oboz będzie się jeszcze składał z garnizonów miast Nancy, Luneville, Montmédy, Stenay i Longvy, tudzież rekrutów nowego zaciągu, który niezwłocznie ma być w Monitorze ogłoszony. Taż korrespondencya zawiera dalej:

«Gabinet Francuzki niezbyt jest zadowolony z Króla Obu Sycylij i podobném jest do prawdy, że P. de Lacour będzie odwołany i zastąpiony przez Posła bardziej energicznego. Zkąd inąd nie budują się też we Francyi z postawy Austryi. Jest obawa, iżby układ, który to Mocarstwo może lada dzień zawrzeć z Prussami i innemi krajami Niemieckiemi, nie ograniczył się wyłącznie do wiadomych czterech punktów, i nie przeszkodził Austryi postawić się w jawnej nieprzyjaźni z Rossyą. Pomimo że P. de Bourqueney nie przestaje donosić iż jest «zadowolonym,» jenerał de Létang widzi rzeczy inaczej i mówią nawet że się podał do dymissyi. — We Włoszech zaszły znaczne poruszenia wojsk; pułk austryacki dragonów, składający część garnizonu Florencyi, nagle otrzymał rozkaz udania się do Wenecyi forsowanemi marszami.— Co do Hiszpanii mogę zapewnić, że Anglija i Francya najdzielniej wspierać będą Królowę Izabellę a poskramiać pochopy Espartero do opanowania Dyktatury.»

— Jeden z korrespondentów gazety Augsburskiej prostuje swoje poprzednie doniesienia o wsparciu ofiarowaném przez lorda Palmerston, w taki sposób, iż dla nieobrażenia miłości własnej Rządu Francuzkiego, szlachetny lord nie wprost ofiarował pomoc pieniężną, ale oświadczył, że przy zaciągnięciu przyszłej pożyczki przez Francyą, Anglija podejmuje się wziąść na swój rachunek połowę summy, jakabykolwiek być mogła.

— Jeden z korrespondentów gazety Belgijskiej udziela wiadomość o pogłosce, która krążyła w Paryżu, 18 Listopada, mianowicie, że Wodze armij sprzymierzonych ostatecznie zgodzili się na to, iżby odłożyć szturm Sewastopolu do czasu, aż otrzymają wszystkie posiłki, jakie są już wysłane.

— Donoszą że Policya podług nowej organizacyi jest już urządzona w dwóch okręgach Paryża: 1 i 10-m.

— Prefekt Policyi wydał rozkaz w dniu 11 Listopada, iżby w ciągu sześciu miesięcy nieodmiennie, wszyscy właściciele fabryk, gdzie używane są machiny parowe, zaopatrzyli swoje piece w apparaty, za pomocą których dym nie wychodzi na zewnątrz; ale wraca zkąd wyszedł i przepala się zupełnie; albolteż opalali te machiny przygotowanym węglem, zwanym *Coke*, albo drzewem.

— P. Berryer ma wystąpić 9 Listopada ze swoją mową przy wejściu do Akademii francuzkiej, jako jej członek.

Paryż, 22 Listopada. We wczorajszém numerze *Monitor* urzędowy podaje za zupełnie zmyśloną, pogłoskę, jakoby Rząd miał nakazać zaciąg 300,000 rekruta. «Ta wieść

(mówi Monitor), nie zasługuje na poważne zaprzeczenie. Zaciąg, co najwięcej, będzie taki sam jak w roku przeszłym.» Zaciąg ten był, jak wiadomo, od 80,000 ludzi zamiast zwyczajnego, czterdziesto-tysiącznego.

Dziś Monitor donosi, że do Marsylii przybył wczora pakiebot z pocztą Konstantynopolitańską, po 10 Listopada. Jenerał Canrobert pisze, że sprzymierzeni postanowili zaczekać, dla przypuszczenia szturmu do Sewastopolu, na przybycie wszystkich posiłków. Gazeta urzędowa potwierdza wiadomość, o przybyciu do Konstantynopola chorego Xięcia Napoleona.

— Piszą z Paryża, do gazety Belgijskiej, 19 Listopada: «Listy z Bucharestu, wczora odebrane, są wbrew sprzeczne z gazetami niemieckiemi, które mówią, że Omer-pasza ma niezwłocznie attakować rossyan w Bessarabii. Listy te owszem twierdzą, że kampanija tegoroczna może być uważana za ukończoną i że każdy myśli o opatrzeniu się na zimowe leże.»

— Lord i Lady Palmerston przybyli do Paryża 18 Listopada. Nikt z pewnością nie wie, ani domyślić się może celu tej podróży sławnego Ministra Wielkiej Brytanii, ani treści poufnych narad, które miewa z Cesarzem; to tylko wnosić można, iż w tych naradach traktują się interessa największej wagi.

— Prawdą jest, że Hrabia de Montemolin opuścił zamek Królewski Capo di Monte, w którym mieszkał od kilku miesięcy. Wnoszą, że udał się do Hiszpanii.

Paryż, 23 Listopada. (Przez telegraf.) Monitor ogłasza dziś raport jenerała Canrobert o bitwie 5 Listopada. Jenerał de Lourmel umarł.

— Na Giełdzie: 18 Listopada, 4½ procentowe 94 fran., 3 procentowe 70 fran. 70 cent. —20 Listopada, 4½ procentowe 94 fran. 60 cent., 3 procentowe 70 fran. 40 cent.— 21 Listopada, 4½ procentowe 94 fran. 60 cent., 3 procentowe 69 fran. 60 cent. *(J. de S-P.)*

TURCYA.

Korrespondencya z Bucharestu, z dnia 7 Listopada do gazety Augsburskiej mówi też, że cała armija turecka nad Dunajska odebrała rozkaz posunięcia się na przód dla wszczęcia kroków zaczepnych, i że w tym celu sam Omer-pasza wybierał się do wyjazdu z Bucharestu. Wszakże korrespondent nie sądzi, iżby Serdar, ze swemi 50,000 ludzi, najwięcej, był w stanie przejść Prut i w rzeczy samej przedsięwziąć kroki zaczepne i mniema że wszystko się ograniczy do prostej demonstracyi. *(P. P.)*

HISZPANIJA.

W korrespondencyi z Madrytu, 15 Listopada, czytamy: «Każdy deputowany wykonać powinien przysięgę treści następującej: «Przysięgam pełnić uczciwie i wiernie obowiązki, «które leżą na mnie, jako na deputowanym.»

Ale walka Parlamentowa nie na tém polu mieć będzie miejsce. Przed wszelkiemi innemi czynnościami następna uchwała zostanie podana na głosy. «Zgromadzenie oświadcza, «że Rząd, obwieszczając, we wstępie do Uniwersału zwołują«cego Kortezy konstytujące, że Tron Izabelli II jest po-za «zakresem wszelkich rozpraw i przedmiotem ich być nie «może — był wiernym tłumaczem myśli narodowej.»

«Pożądańszem jest dla Królowej, ażeby walka zawiązaną była na tém polu, albowiem, jeżeliby szło o rotę przysięgi, wielu ze stronników Izabelli II. będąc uwiedzieni ideą Kortezów konstytujących, mogliby głosować za przysięgą ograniczoną, nie myśląc zaszkodzić przez to Tronowi.

«Posiedzenie dzisiejsze było całkiem nieme; dotąd sprawdzono wybory 120 deputowanych i sprawozdania o tém były bezsprzecznie przyjęte.»

— Korrespondencye z Madrytu, z dnia 14 Listopada, do gazety Belgijskiej *Indépendance*, podług listów z San-Sebastien i Pampeluny, donoszą, że otucha Karlistów coraz się więcej wzmaga. Dla czynnego działania, to stronnictwo czeka, iżby armija była zmniejszona do 26,000 piechoty. Spodziewają się oni, że Kortezy nie przyjmą wniosku jenerała Odonnell, i że ku końcowi Grudnia będą mogli rozpocząć swoje działania, skutkiem których zdołają opanować całą północną Hiszpaniją: «Myśl ta nie jest bez zasady, (mówi korrespondent), znam dobrze wszystkie prowincye baskie i Nawarrę, wyuczałem pilnie ducha tego ludu, i prócz jednego miasta San-Sebastien, którego mniejszość tylko jest oddana Hrabi de Montemolin, cała reszta ludności jest gorliwie Karlistowską. Muszę dodać, że trzeba, iżby była pobudzona obietnicami lub obecnością osób używających znaczenia, dla wzięcia się do broni, gdyż ludność ta srodze ucierpiała w czasie siedmioletniej walki; znaczne fortuny znikły, wielu naczelników rodzin poszło na wygnanie, a ileż to matek, opłakuje śmierć synów swoich! Ale przywiązanie do mężkiej gałęzi tak jest daleko posunięte w tych stronach, że ci właśnie, co najwięcej ucierpieli, pierwsi podniosą oręż w dniu, kiedy Wódz, używający ich ufności, przyjdzie wezwać ich do powstania.»

«Słychać że Espartero ma wprędce wydać rodzaj manifestu, dla wyprowadzenia z błędu stronnictwa exaltowanych demokratów, które ma go za swego zwolennika i buduje nadzieje na jego spółdziałaniu.» *(J. de S.-P.)*

WŁOCHY.

RZYM. Piszą z Rzymu, 10 Listopada, do gazety *Univers:* «Zawsze jest mowa o wyprowadzeniu ztąd wojska francuzkiego, ale dodają oraz, jakeśmy to dawniej donieśli, że wyjście tych wojsk zupełne i ostateczne, nie nastąpi bezpośrednio, lecz będzie przygotowane przez stopniowe i częściowe występowania. Tym sposobem korpus zredukowany zostanie do jednej brygady, która zajmować będzie Rzym i Civita-Vecchia łącznie z wojskiem Papiezkiém. Jenerał de Cotte przybył tu 7 b. m. dla odbycia przeglądu pułku dragonów, który, jakeśmy donieśli, ma rozkaz trzymania się w pogotowiu do powrotu do Francyi. Sądzą, że ten jene-

rał, który zna doskonale położenie Rzymu, gdzie dowodził przez rok prawie brygadą, ma zarazem polecenie rozważenia, czy stosowną i podobną byłoby rzeczą, wyprowadzić całkiem wojska francuzkie z Państwa Rzymskiego w obecnych okolicznościach. Jest to ważne zagadnienie, wymagające pilnego i umiejętnego rozbioru.

— Inne korrespondencye z Rzymu, z tejże daty, donoszą, że dwa nowe rozporządzenia finansowe zostały uczynione przez Rząd Stolicy Apostolskiej. Wexlarze, których cały przemysł zależał na skupianiu pewnych rodzajów pieniędzy i pobieraniu dowolnego ażio ze szkodą osób prywatnych, zmuszeni zostali do zamknięcia swoich kantorów. Jednoczasowie, Bank Państwa Rzymskiego rozpoczął wypłacanie w monecie brzęczącej swoich papierów. Środki te sprawiły powszechnie najlepsze wrażenie.

— Piszą z Rzymu, 8 Listopada do gazety Weneckiej: «Pomimo wyjścia garnizonu francuzkiego i wbrew proklamacyom, które się ostatnimi czasy ukazały w Piemoncie, spokojność nie będzie już zakłócona w Rzymie, którego ludność nie zcierpi żadnego nowego naruszenia porządku publicznego.»

— 9 Listopada P. Cass, dawny Sprawujący interessa Stanów Zjednoczonych przy stolicy Apostolskiej, miał zaszczyt złożyć Ojcu świętemu listy wierzytelne, umocowujące go w charakterze Ministra Rezydenta. *(G. P.)*

NEAPOL. Piszą z Neapolu 8 Listopada, że brat Królewski, Hrabia Syrakuzy, został rażony apoplexyą, która mu sparaliżowała jednę rękę i jednę nogę. *(P. P.)*

NAJPÓŹNIEJSZE WIADOMOŚCI.

(Poczta Wtorkowa, odebrana we Środę.)

LONDYN, *12 Listopada.* Gazeta *Morning Chronicle* donosi, że lord Raglan wyniesiony został na godność Feldmarszałka.

Londyn, 22 Listopada. (Przez telegraf.) Wydanie wieczorne Gazety Urzędowej (London Gazette) zawiera raport lorda Raglan o bitwie 5 Listopada, w której strata ze strony anglików obrachowana jest następnie: 43 oficerów i 416 żołnierzy zabitych, 2,131 ranionych lub ubyłych niewiadomym sposobem.

— Na Giełdzie 22 Listopada (tąż drogą), Konsolidy 92¼— Rossyjskie 5 procentowe 95½, 4½ procentowe 85.

—

Przybycie lorda Palmerstona do Paryża wprawia w niezwyczajny ruch pióra płatnych plotkarzy politycznych, znanych pod nazwaniem *Korrespondentów* gazet zagranicznych. Z pomiędzy krzyżujących się najsprzeczniejszych wieści, przytoczymy tu daną przez Korrespondenta gazety Augsburskiej. Podług niej jest obawa w Rządzie Angielskim, iż Ludwik Napoleon, w zamierzanej wizycie, którą ma oddać Królowej Wiktoryi, tak w wywzajemnieniu się za bytność Xięcia Alberta w Boulogne, jak i dla ściślejszego ustalenia przymierza istnącego między dwoma Państwami, mógłby być niezbyt uprzejmie przyjęty przez ludność Londyńską, mianowicie przez tę część, która należy do stronnistwa Chartystów, co niedawno wyprawiała tryumfalne przyjęcie znanemu Barbès'owi. Swieże też są wspomnienia bytności jenerała Haynau w Londynie. Ze wszystkich tych pobudek lord Palmerston, jako zostający w najbliższych stosunkach z Cesarzem Francuzów, wysłany został w delikatném posłannictwie, iżby go odwrócić od zamiaru przyjechania do stolicy, i skłonić do oddania swej wizyty w zamku Osborne, na wyspie Wight, dokąd Królowa zjedzie umyślnie.

— Rząd Angielski najmuje u wszelkich kompanij żeglugi parowej okręty transportowe dla przewiezienia posiłków do Krymu w ludziach i potrzebach wojennych. Rzeczą jest niewątpliwą że wojska sprzymierzone będą zimowały w Krymie; koszary drewniane na 20,000 żołnierza są zamówione w Portsmouth i przedsiębierca zobowiązał się ukończyć je i zabrać na okręty w końcu przyszłego tygodnia.

— Korrespondent gazety Belgijskiej donosi jej z Paryża, że poniżenie się fondów angielskich pochodzi z przekonania, które się rozeszło na Giełdzie Londyńskiej, że Gabinet obecny ulegnie prawie całkowitej zmianie. W tej nowej kombinacyi lord Palmerston ma zostać Ministrem Spraw Zagranicznych, na miejsce lorda Clarendon, który zajmie, po lordzie Aberdeen, posadę Pierwszego Ministra. Z dotychczasowych Ministrów pozostanie tylko P. Gladstone, jako Kanclerz Skarbu, xiążę Newcastle, Minister Wojny i Lord John Russell.

PARYŻ, *22 Listopada.* Podług raportu jenerała Canrobert, ogłoszonego w dzisiejszym Monitorze, strata francuzów w bitwie 5 Listopada wynosi 1726 ludzi zabitych i ranionych. Jenerał Lourmel umarł w skutek ciężkiej rany; pułkownik jeden był zabity na czele swojej kolumny. W tym raporcie jenerał Canrobert nie mówi o sobie iżby był raniony, jak to doniosł *Journal de Constantinople* i *Times*.

— Na Giełdzie 22 Listopada (przez telegraf.) 4½ procentowe 94 fr. 3 procentowe 69 fr. 65 centimów.

— Jenerał Narvaez przybył 17 b. m. do Orléans i słychać że przepędzi zimę w tém mieście.

— Okręt angielski *Alps* odpłynął 17 b. m. z portu Hâvre, zabrawszy na prędce żywności; zajdzie on do Tulonu i zabrawszy tam 1,600 ludzi wojska, uda się co najśpiesznicj do Krymu.

— Pułki linijowe 52, 47 i 73 i pułk 18 lekki z armii Lyońskiej udadzą się do Departamentów południowych dla zastąpienia pułków, które ztamtąd odpływają do Krymu.— W Marsylii założony będzie park artylleryi, ku czemu wszystkie rozporządzenia już są uczynione.

TURCYA. Depesza telegraficzna z Triestu, z dnia 22 Listopada daje wiadomości ze Stambułu z dnia 13 tegoż m. Wielkie burze panowały na Czarném Morzu.

— *Freudenblatt* donosi, podług nowin odebranych ze Stambułu, że w skutek gwałtownych burz na Morzu Czarném, trzy statki parowe wojenne, jeden egyptski a dwa tu-

reckie, należące do transportu, który dążył do Krymu, i nadto 40 statków kupieckich wiozących tamże zapasy żywności dla armij sprzymierzonych, zatonęły.

— Podług doniesień z Żurżewo, z dnia 5 Listopada Xiążę Stirbey przybył tam z Bucharestu dla powitania Xięcia Gika, w przejeździe przez to miasto. Dwaj Hospodarowie mieli przy tej zręczności długą konferencyą.

— Gazeta Bucharestska zawiera wiadomość, że Xiążę Gika znowu dał pozwolenie wywożenia zboża bez cła za granicę aż do przyszłej wiosny.

— Na miejsce Sulejmana-pasza, który opuścił teatr wojny w Krymie, podając się za chorego, za co jest zdegradowany, został mianowany i już odjechał do Krymu, Rustan-pasza.

NOWINY Z MORZA CZARNEGO. Nowa Gazeta Pruska umieściła następny list oficera francuzkiego z pod Sewastopola: «Anglicy wiele cierpią od zimna, na które są bardzo czuli. Nie mogą darować Marszałkowi de St. Arnaud, którego mają za jedynego sprawcę swego pobytu w Krymie. Po jednej tylko mroźnej nocy 23 Października, anglicy przysłali do lazaretu Balaklawskiego 500 chorych.

— Podług tejże gazety, ostatni raport jenerała Canrobert zawierał następne miejsce, które opuszczono w urzędowém ogłoszeniu w Monitorze: «Roboty oblężne, zbliżywszy się do twierdzy Sewastopola na 140 metrów od glasisu, musiały się zatrzymać; natrafiły bowiem na taki grunt, który stawił prawdziwe niepodobieństwo dalszego postępu.»

HISZPANIJA. W korrespondencyi z Madrytu, z dnia 15 Listopada czytamy:

«Początek dzisiejszego posiedzenia Kortezów nie przedstawiał interessu. P. Olozaga, zasiadający poraz pierwszy, zajął miejsce na dawnej swej ławce. Rozprawy postępowały spokojnie, kiedy, po wielkich pochwałach, oddanych przez PP. Olea i Madoz zarządowi prowincyj Baskich, P. Sanchez Silva powstał, dla zaprotestowania najmocniej przeciw *fueros* (przywilejom prowincyonalnym), twierdząc, że takowe nie mogły mieć miejsca w Państwie Konstytucyjném. Te słowa wzniecіły w zgromadzeniu prawdziwą burzę. Deputowani Bascy dali słyszeć hałaśliwe protestacye; najgwałtowniej wyrażał się w tym duchu Minister Marynarki P. Allende Salazar.

Prezes, P. Infante zdołał wszakże pohamować ten tumult, ale nie na długo, bo wybuchnął na nowo z powodu sprawozdania o jednym z wyborów deputowanego. Posiedzenie zostało zamknięte w takim stanie poruszenia.

— Wielką sprawą w tej chwili jest wybor stałego Prezesa Kortezów; tymczasowym jest, jak wiadomo, jenerał San Miguel, ale zły stan zdrowia nie pozwala mu pozostać. Zwolennicy Espartero chcą go popierać na tę posadę, dla pokazania iż on powinien być na czele przyszłego Rządu; najpodobniej do prawdy Prezesem zostanie P. Madoz.

— Jeżeli mamy wierzyć korrespondencyi gazety Belgijskiej z Madrytu, z dnia 15 Listopada, rzeczą było oddawna ukartowaną, iż w dniu otwarcia Kortezów, miało wybuchnąć poruszenie ludu, na rzecz jenerała Espartero. Milicya miałaz brojno ku temu dopomodz. Ale P. Sagasti, Gubernator cywilny Madrytu, powziąwszy o tém wiadomość, ostrzegł jenerała O'Donnella, który, wraz z innemi stronnikami Królowej, przedsięwziął dzielne środki ku zniweczeniu tej machinacyi. Stronnicy Espartero, widząc swe zamiary odkrytemi, odstąpili od przyprowadzenia ich do skutku.

— Rząd odebrał depesze od Posła swego w Stanach Zjednoczonych, które, podług depeszy Konsula w New-Orleans, donoszą o wyjściu na morze wyprawy ochotników na zdobycie wyspy Kuby. Poseł P. Cueto wątpi wszakże o prawdziwości doniesienia Konsula. *(J. de S.-P.)*

WIADOMOŚCI ROZMAITE.

Gazety Pruskie donoszą, że zima wcześnie się ustaliła nie tylko w Prusiech, ale i w innych krajach niemieckich. Straszliwe zamieci śniegowe opóźniły komunikacye po wielu linijach dróg żelaznych i 17 Listopada wszystkie mosty na Wiśle i Nogat musiały być zdjęte w Brombergu i Dirschau, z powodu płynącej kry. Tego dnia był mróz od 7 stopni.

Piszą też z Wiednia 14 Listopada, że poczty z dróg żelaznych Pragskiej i Berlińskiej wcale dnia tego nie przybyły, zapewna z powodu burzy śniegowej, która wiliją panowała. Poczty z zachodu też o godzin kilka spoźniły się.

* * *

Od ukazania się cholery w Wiedniu, po 10 Listopada, było chorych 4,365, z których 1,388 umarło.

* * *

P. Merimée, Senator Francyi i Członek Kommisyi mianowanej przez Ludwika Napoleona do zebrania i wydania pism Napoleona I, przybył do Wiednia dla odszukania tam dokumentów tego rodzaju.

* * *

Z ogólnej liczby mieszkańców Wielkiej Brytanii, przeszło półmiljona jest mających więcej niż lat 70, przeszło 229,000 mających więcej niż 80, przeszło 10,000, mają więcej niż lat 90, 2,038, mają więcej niż 95 lat a 319, więcej niż lat 100.

Popisy zawierają kilka przykładów długoletności nadzwyczajnej i tak Thomas Paar żył 152 lata i miesięcy 9, Henry Jenkins żył całe lat 169.

Liczy się 382,969 wdowców i 752,590 wdów.

Ze 100,000 dzieci, rodzących się w Liverpool, tylko 47,747 dochodzą 20 lat wieku, kiedy w hrabstwie Surrey, stosunek ten jest 70,885 na 100,000 dzieci. Taka jest różnica długoletności w rozmaitych miejscowościach kraju, że po miastach niezdrowych średni termin życia ludzkiego jest 6 lat, a w hrabstwie Surrey i innych zdrowych okolicach, 52 lata. W Manchester na 100,000 rodzących się dzieci, umiera przed dojściem 6 lat, 49,910.

* * *

Donoszą z Bawaryi, że wczesna zima tegoroczna zabrała już tam jednę ofiarę. Po ostatniej zamieci śniegowej znaleziono wieśniaczkę zmarzłą w okolicach pewnej wsi Frankonii środkowej.

* * *

Pan W. K. Loftus, który czyni poszukiwania archeologiczne w Assyryi i Babylonii, pisze z Mossul: «Świeżo odkryłem cały pałac na dwadzieścia stop głębiej od wszystkiego co dotąd było znalezione. Udało mi się odkopać zabytki najcelniejsze Sztuki Assyryjskiej. Niemasz żadnego porównania między niemi, i rzeźbami dawniej odkrytemi. Figury są bardzo wypukłej płaskorzeźby i bardzo zbliżone do natury. Rysunek pełen siły i życia, wykonanie cudne i delikatność w obrobieniu szczegółów, posunięta do ostatecznej doskonałości.

* * *

Gazety francuzkie donoszą o zejściu hrabi de Saint Aulaire, Członka Akademii Francuzkiej, niegdyś Posła w Rzymie i Londynie, barona d'Haussez, Ministra Marynarki za Karola X, P. Ludwika Lebeuf, Senatora, Regenta Banku Francuzkiego, i P. Loewe Weimars, Konsula Jeneralnego, Sprawującego Interessa Francyi w Caraccas.

* * *

Bogata biblioteka zeszłego Kardynała Mai została kupiona przez Rząd Papieski i wcielona do biblioteki Kollegium Propagandy.

* * *

Straszliwy przypadek zdarzył się na drodze żelaznej Kanadyjskiej Great Western, w dniu 27 Października. Skutkiem spotkania się pociągów, pięćdziesiąt siedm osób zostały zabite a czterdzieści jedna skaleczone, prawie wszystkie śmiertelnie.

* * *

W dniu 28 Października w New-York dopełniony był zamach wysadzenia na powietrze hotelu Earle za pomocą machiny piekielnej, nabitej dwunastu funtami prochu. Jest kilka osób skaleczonych.

* * *

12 Listopada, między 4 i 5 godziną po południu, zgorzał we Wrocławiu kościoł protestantski zwany Zbawiciela, położony na przedmieściu Schweidnitz. Niepodobną do wytłumaczenia jest ta okoliczność, że ogień wybuchnął w niemieszkalnej dzwonnicy tej świątyni.

* * *

Donoszą z Australii o ważném geologiczném odkryciu. Jeden z chartistów zesłanych z Anglii w roku 1848 a świeżo ułaskawiony, P. Williams, który żył swobodnie w Kolonii, odkrył przypadkiem na swoim gruncie pokład tego rodzaju *węgla żółtego*, który znajduje się też w okolicach Forbane Hill w Szkocyi. Ten węgiel zawiera tak nadzwyczajną ilość oleju skalnego (Petroleum), że w pomienionej miejscowości Szkockiej wyrabia się rocznie tej substancyi do 500,000 gallonów: I tak P. Williams został niespodzianie bardzo bogatym właścicielem.

* * *

Gazeta *Zeit* zaprzecza pogłosce, rozszerzonej przez niektóre gazety, jakoby machiny do szycia, zaprowadzone po niektórych pułkach Pruskich, zostały znalezione niedogodnemi. *Zeit* twierdzi przeciwnie, że ten wynalazek uznany jest za tak pożyteczny, że podobne machiny będą zaprowadzone po wszystkich pułkach.

* * *

Gazeta Dijon'ska donosi o wyjeździe X. de Pallegois, Biskupa Mallos'kiego, Wikaryusza Apostolskiego w Siam. Wraca on do swej missyi po zabawieniu we Francyi dwóch lat, przez które ukończył swój słownik języka Siamskiego; ten, pod jego nadzorem, a w drukarni i kosztem Rządowym, został świeżo wydany w Paryżu.

* * *

W dniu 9 Listopada, odbyło się publiczne posiedzenie Akademii Francuzkiej dla przyjęcia nowoprzybyłego Członka, Biskupa X. Dapanloup, świetnie znanego w naukach i literaturze francuzkiej. W mowie wstępnej, którą miewa każdy z członków na podobnej uroczystości, Xiądz Dapanloup nie zawiodł sławy, która go stawi w poczcie najznakomitszych krasomowców spółczesnych. Największe i powszechne uwielbienie zjednały wybor i biegłe rozwinięcie przedmiotu. Główną treścią mowy, był ponegiryk dla Akademii za jej wytrwałe, sumienne i umiejętne prace około ułożenia Słownika języka francuzkiego, zwanego Słownikiem Akademii. Mowca w całej obszerności wykazał wzniosłe znaczenie tej pracy, tylekroć zapoznanej i nawet sponiewieranej lekkomyślnym sądem płytkich myślicieli, samozwanych filozofów zeszłego i bieżącego wieku. X. Dapanloup wziął przed się zadanie z najwyższego stanowiska i z nieporównanym talentem, a nieodpartą ścisłością rozumowania dowiódł, że od dokładnego określenia prawej wartości i istotnego znaczenia każdego wyrazu, zależy i prawe myślenie, i prawe postępowanie, a zatém pomyślność ludzkości. Mowa jego nie tylko jest świetném wystąpieniem akademickiem, ale gruntowną rozprawą o kwestyi, najbliżej rodzaj ludzki obchodzącej, kwestyi o stosowném, według zamiarów Opatrzności, użyciu daru Słowa, udzielonego wyłącznie naczelnemu stworzeniu Bożemu. Wiele dotąd było mówiono o Słownikach, ale teraz dopiero i Akademija Francuzka i powszechność musi się przekonać, jak się prosta nawet filologiczna kwestya przetwarza, jak ogromne przybiera wymiary i do jak wzniosłego wygórować może znaczenia, ilekroć jest traktowana przez prawdziwego myśliciela ze stanowiska Religii chrześcijańskiej.

Позволяется печатать. 18 Ноября 1854 года. *Ценсоръ Н. Ахматовъ.*
W DRUKARNI WOJENNEJ.